

Noua programă școlară a disciplinei

EDUCAȚIE MUZICALĂ

– SCURTĂ PREZENTARE A UNOR ASPECTE –

PROF. UNIV. DR. OLGUȚA LUPU

Noua programă a disciplinei Educație muzicală

Noua programă a disciplinei Educație muzicală conține modificări substanțiale, vizând:

- o importanță mai mare acordată muzicii instrumentale, în special instrumentelor Orff;
- integrarea unor softuri specializate etc.

Modificările pe care le voi prezenta astăzi sunt cele la care am contribuit în mod direct:

- I. Reformularea obiectivelor cadru;
- II. Reliefarea corelațiilor dintre muzică și universul copilului/adolescentului, prin introducerea aspectelor eteronomice și interdisciplinare;
- III. Diversificarea repertoriului.

OBIECTIVE CADRU

- prezentare comparativă -

Programa anterioară

- 1. Dezvoltarea capacităților interpretative (vocale și instrumentale)**
- 2. Dezvoltarea capacității de receptare a muzicii și formarea unei culturi muzicale**
- 3. Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical**
- 4. Cultivarea sensibilității, a imaginației și a creativității muzicale/ artistice**

Programa actuală

- 1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**
- 2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical**
- 3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic**

I. Reformularea obiectivelor cadru

Se poate observa că, în locul celor patru obiective cadru, avem acum trei.

Cel de-al patrulea obiectiv, „Cultivarea sensibilității, a imaginației și a creativității muzicale/artistice”, nu a dispărut; el este integrat în obiectivul 1, respectiv obiectivul 3:

- 1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale**
-
- 3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic**

I.1. Reformularea obiectivelor cadru

De ce a fost nevoie de această modificare?

Pentru a-i face pe copii să conștientizeze că **muzica este, mai întâi de toate, un limbaj.**

E o formă de comunicare inter și intrapersonală. Cu semenii noștri și cu noi înșine.

Cântăm pentru a exprima sentimente, atitudini și idei.

Ascultăm muzică pentru că, de asemenea, ne comunică, ne sugerează emoții, atitudini și idei.

Sunetele sunt doar mijloacele, instrumentele de care ne folosim pentru a exprima toate acestea.

În măsura în care acest limbaj devine valoros estetic, se poate vorbi despre opera de artă.

I.1. Reformularea obiectivelor cadru

Știm cu toții că muzica exprimă emoții.

Dar **cum exprimă muzica atitudini?**

Simplu, prin insistența pe o emoție sau, și mai bine, prin modul în care se înlanțuiesc emoțiile.

În muzică, succesiunea emoțiilor nu este întâmplătoare, ci urmează o anumită logică. Se reacționează prin emoție la o altă emoție.

După un moment dramatic, de pildă, reacția poate fi de revoltă (Beethoven) sau de resemnare (Chopin, în anumite lucrări). Un „personaj muzical” poate învinge, altul poate fi înfrânt, strivit.

Prin acest șir de emoții logic înlanțuite, muzica poate exprima atitudini.

I.1. Reformularea obiectivelor cadru

Cum exprimă muzica idei?

Ideile exprimate muzical se nasc uneori ca sinteză a unor atitudini.

Alteori, ideile sunt conținute chiar de substanța muzicală, de felul în care e construită lucrarea.

Muzica poate exprima ideea de sacrificiu, de destin, de demnitate umană, de luptă, de victorie, de divin și demonic, de dominație sau supunere, de contemplare sau celebrare a naturii, de Unu și multiplu, de parte și întreg, de început și sfârșit, de conflict sau împăcare, de tensiune - relaxare, de etern și efemer, de viață și moarte, de paradis și infern, de ascensiune sau coborâre, de evoluție prin transformare, de revenire ciclică sau în spirală, de unitate în varietate, de local sau universal, de opoziție sau complementaritate, de simetrie sau asimetrie, de ordine sau dezordine ș.a. Aceste idei sunt, până la urmă, **chintesențe ale mesajului comunicat prin muzică.**

I.2. Cum explicităm conținutul muzicii?

În concluzie, în actuala programă școlară există o **deplasare de accent**, de la forma prin care se comunică (sunetele), **către ceea ce comunică muzica.**

Cum putem explicita acest conținut de emoții, atitudini și idei?

Muzica nu poate fi tradusă în cuvinte. Altfel, nu ar mai exista ca limbaj autonom.

Totuși, **verbalizarea** rămâne un instrument important de conștientizare a faptului că muzica exprimă, comunică ceva anume.

Verbalizarea va fi folosită însă cu tact și justă măsură, evitând pericolul celor două extreme:

- absența verbalizării;
- excesiva verbalizare.

I.2. Cum explicităm conținutul muzicii?

O altă modalitate de a evidenția ceea ce exprimă muzica este **crearea unei comparații**.

Pentru că percepem cu adevărat ceva abia atunci când cunoaștem elementul opus.

Modificarea unui singur parametru sonor (tempo, intensitate, sens al melodiei etc.) e de ajuns pentru a stârni spiritul de observație.

Astfel, pentru a sublinia caracterul vioi, ludic al lui *Melc, melc codobelc*, îl vom cânta foarte rar. Pentru a evidenția lumina majorului, îl vom înlocui cu minorul. Un pasaj forte îl vom cânta piano etc.

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Copiilor le place mult muzica. Ascultă, își trimit unii altora piesele preferate, contribuie la crearea topurilor etc.

Dar puțini văd în ea mai mult decât un divertisment.

Prin urmare, puțini dintre ei sunt interesați de teritoriul muzicii clasice.

Să fie oare vina muzicii clasice? Cred că nu.

D-voastră ați fi interesați să studiați ceva ce (aparent) nu prezintă nicio legătură cu viața dv. cotidiană, cu contextul în care trăiți?

Evident, e o întrebare retorică. Dar cred că aici stau și explicația, și soluția.

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Muzica este întotdeauna legată de un context: istoric, social, geografic, personal etc. Aceste corelații alcătuiesc, împreună, aspectele eteronomice ale unei lucrări muzicale. Ele influențează receptarea muzicii respective. Este indicat să le cunoaștem, pentru a înțelege mai bine sensul muzicii.

Copilul, de asemenea, trăiește într-un context istoric, social, geografic, personal etc. Și descoperă, din diverse surse, informații despre alte asemenea contexte (alte epoci, alte meridiane, alte relații sociale, alte temperamente, atitudini etc.)

Cred că este important **să reliefăm multiplele legături ale muzicii cu universul copilului și al omului în general.** Pentru că nu putem aprecia ceea ce nu înțelegem.

Astfel, copilul va realiza rolul extrem de important al muzicii în viața omului. Și faptul că muzica este aproape omniprezentă. Va sesiza, de asemenea, cât de variate sunt formele de manifestare ale muzicii.

Și, mai ales, va realiza că **poate comunica și se poate exprima el însuși prin muzică.**

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

În acest sens, împreună cu colegii mei am gândit următorul parcurs:

- **Clasa a V-a:** Muzica și contextul său cultural (Muzica și geografia; Muzica și istoria)
- **Clasa a VI-a:** Muzica și contextul său cultural (Muzica și geografia; Muzica și istoria); Muzica și celelalte arte (în special literatura)
- **Clasa a VII-a:** Elemente descriptive în muzică
- **Clasa a VIII-a:** Muzică, om, societate

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Clasele a V-a și a VI-a: reliefaarea legăturilor dintre **muzică și contextul cultural în care a fost creată.**

Mai precis, ne referim la relațiile muzică-geografie și muzică-istorie.

a. Muzică-geografie

În funcție de preferințe, ne putem concentra pe diversele regiuni geografice ale României sau pe diverse regiuni ale lumii.

Am optat pentru muzică și geografie îndeosebi datorită deschiderii pe care o oferă către diferite tipuri de dansuri, având în vedere că în clasele I-IV disciplina poartă denumirea de „Muzică și mișcare”.

Putem aborda, astfel, dansuri precum: vals, menuet, marș, tango, samba, laendler, tarantelă, siciliană, dar și horă, sârbă, brâu, geampara etc.

Nu vom uita să punctăm **caracterul** diferit al acestor dansuri.

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Clasele a V-a și a VI-a

b. Muzică și istorie

Repertoriul propus în programă menționează diferite corelații dintre muzică și istorie, cum sunt:

- Crearea unor imnuri naționale (istoria imnului „Deșteaptă-te, române“, dar și cea a imnului „Marseillaise”, de pildă).
- Faptul că Imnul Eurovision este un vechi Te Deum de Charpentier.
- Istoria Simfoniei a III-a „Eroica”, de pe care Beethoven a șters furios dedicația către Napoleon Bonaparte când a aflat că a devenit împărat
- Corul sclavilor evrei din Nabucco de Verdi
- Crearea lucrării Pacific 231 (Honegger), pentru a marca inventarea unui tren foarte rapid
- Studiul „Revoluționarul” de Chopin, compus în vremea în care țara sa natală, Polonia, era sub ocupație străină
- Celebrul cântec „The times are changing“ al lui Bob Dylan

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

În clasa a VI-a, repertoriul propus vizează și reliefaarea legăturilor dintre:

a. Muzică și literatură, prezente în lucrări precum:

- S. Prokofiev - Petrică și lupul
- L. Bernstein - West Side Story (o versiune modernă a dramei Romeo și Julieta)
- P. Dukas - Ucenicul vrăjitor (după Goethe)
- R. Strauss - Till Eulenspiegel (cu descrierea momentelor muzicii programatice)
- E. Grieg - Peer Gynt (după Ibsen)

b. Muzică și mitologie

- F. Liszt - Dansul piticilor (studiul Gnomen-Reigen)
- R. Wagner - Cavalcada Walkiriilor
- C. W. Gluck – Orfeu și Euridice

c. Muzică și arte plastice

- M. Musorgski - Tablouri dintr-o expoziție

d. Muzică și multimedia (jocuri video, filme, publicitate)

- Coloane sonore ale unor filme de genuri diverse (comedii, drame, animație), spre exemplu muzica filmelor din seria Star Wars, Harry Potter, Interstellar etc.
- Coloane sonore ale unor filme de desene animate

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

În clasa a VII-a, elevilor le este propusă **explorarea relațiilor muzicii cu natura**, prin *descoperirea unor elemente descriptive în anumite lucrări muzicale*.

De asemenea, va fi evidențiată *existența elementelor sincretice în genul operei* (conexiunile dintre muzică, text literar, decor, costume, mișcare scenică, uneori balet).

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Repertoriul ce ilustrează relația muzicii cu natura propune o gamă variată de lucrări, de la cântece pentru copii la lucrări precum:

- Rameau – Găina
- Saint-Saëns - Carnavalul animalelor
- F. Chopin - Studiul op. 10 nr. 4, Torentul; op.10 nr. 8, Rază de soare; op. 25 nr. 2, Albinele; op. 25 nr. 9 - Fluturiele; op. 25 nr. 11 - Crivățul; op. 25 nr. 12 - Oceanul
- Schubert - Păstrăvul
- Weber - Corul vânătorilor din Freischütz
- J. Strauss - Dunărea albastră
- I. Ivanovici Valurile Dunării
- A. Alessandrescu – Amurg de toamnă
- M. Negrea – Prin Munții Apuseni
- N. Rimski-Korsakov - Cărăbușul
- B. Smetana – Vltava
- L. v. Beethoven - Simf. a VI-a, Pastorală: Scenă la pârâu și Furtună
- C. Debussy - Vântul în câmpie, Pași pe zăpadă; The snow is dancing
- M. Ravel - Jeux d'eau
- A. Vivaldi – Anotimpurile
- R. Wagner - Preludiu la Aurul Rinului
- G. Holst – Planetele

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

În clasa a VIII-a, repertoriul propus are în vedere **reliefarea rolului muzicii în etapele importante ale vieții omului**, pornind de la cântecul de leagăn, la serenadă sau cântecul de dragoste, de cătănie, de nuntă, până la bocet, marș funebru sau requiem.

De asemenea, repertoriul propus investighează **rolul muzicii în momentele cotidiene sau în dialogul omului cu sine**.

II. Despre aspectele eteronomice și interdisciplinare

Repertoriu clasa a VIII-a (selectiv):

- G. F. Haendel - Fierarul vesel
- J. Haydn – Simfonia Ceasornicul
- W. A. Mozart - Tartina cu unt
- Ch. Gounod - Ave Maria
- F. Chopin - Nocturne; Studiul op.10 nr.3 - Tristețe
- F. Schubert - Momente muzicale, Ave Maria
- R. Schumann - Kinderszenen, piese din Album pt tineret
- A. Dvorak - Humoresca
- L. v. Beethoven - Simfonia a V-a (a destinului)
- P. I. Ceaikovski – Simfonia a VI-a, Patetica
- H. Berlioz - Simfonia fantastică
- R. Strauss - Simfonia Domestica

III. Concluzii

Într-o carte recentă, intitulată „Everything is connected” („Totul este interconectat”), celebrul pianist și dirijor Daniel Barenboim afirma:

„Puterea muzicii stă în capacitatea sa de a se adresa tuturor aspectelor ființei umane – fizic, emoțional, intelectual și spiritual. Adesea credem că problemele personale, sociale sau politice sunt independente. Din muzică aflăm că pur și simplu nu există elemente independente. Pe scurt, muzica ne învață că totul este interconectat.”

Este ceea ce am încercat să nu pierdem din vedere în această nouă programă școlară.

III. Concluzii

Forma actuală a programei nu este doar rezultatul muncii grupului de lucru. Am colaborat îndeaproape și cu cercetători de la Institutul de Științe ale Educației. De asemenea, programa a suferit schimbări și datorită consultărilor publice ulterioare.

Cred că, prin toate aceste modificări, cu contribuția directă a autorilor de manuale și a dumneavoastră, cadrele didactice, disciplina Educație muzicală va deveni **mai apropiată de universul copilului și de rostul muzicii**, câștigând totodată mai multă atractivitate.

VĂ MULȚUMESC!

